

רבגוניות התלמידים ויצירת שינוי

מאת גלית אביב

תיאוריית הוראה: למעשה במכללה בווינגיט לימדו אותנו להיות מקצועיים בתחום הדעת אך לא נתנו את הדעת לרבגוניות של קבוצות התלמידים שמגיעות אלינו...

אנו מדברים בעצם על דיני נפשות שכן, אצלנו עוברים הרבה מאוד תלמידים ותלמידות ואנו לומדים להכירם מעבר למה שמורים מקצועיים אחרים, ואולי אף מחנכי הכיתות, לומדים להכיר. בשיעורי החנ"ג באים לידי ביטוי יכולות וגם קשיים של אותם תלמידים וביכולתנו לתת את הדעת' את התושייה ואת היוזמה כדי ליצור שינוי אצל התלמידים. בקורס זה למדתי בעצם שצריך לבוא ממקום שאני רוצה להביא לשינוי, ולו הקטן ביותר, בשעתיים הספציפיות שיש לכל כיתה. לא לבוא ממקום שאני רוצה לשנות דברים "ברומו של עולם", כי אז למעשה באיזה שהוא שלב בדרך אתיאיאש וארים ידיים. הקורס האיר את עיני להתמקד, להתחיל בקטן, להיות ספציפית ולדעת מה אני רוצה לייצר, דבר אחד ולא "מיליון". כך שיניתי את הגישה והתחלתי למפות, לסנן ו"לטהר" את השטח, לראות במה ארצה להתמקד ולא לסטות מהנקודה. בהתחלה זה היה קשה מאוד אך ככל שאתה התעקשת לא נותרה ברירה אלה להבין וליצור מטרה אחת שארצה להשיג. כך נרקם לו תהליך פרודוקטיבי עם התלמידה שבחרתי לעשות לה שינוי ובד בבד גם לי.

מורה בתחילת הדרך צריך לעשות 'חושבים' ולבדוק עם עצמו מה חשוב לו יותר: האם חשוב לו ללמד ולהעביר את מערך השיעור כפי שתכנן ולא משנה איך יעמוד בזה העיקר שיסמן V שהתלמידים כעת למדו, לדוגמה טכניקה של קפיצה למרחק, או האם חשובה לו הדרך שבה הוא מעביר לתלמידים את התוכן ואיך הוא יכול להגיע לכל אחד ואחד מהתלמידים. שיעורי החינוך הגופני בעצם מהותם אלו שיעורים שבהם אנו חווים את התלמידים בצורה אחרת ולומדים עליהם דברים שמורים אחרים לעולם לא יראו בשיעורים בכיתות. כלומר, לנו, המורים לחנ"ג יש אפשרות אחרת. ניקח זאת לכיוון הנכון להיות הציר המרכזי ולהוות לילדים האלה דוגמה ומודל למשהו אחר לגמרי - אדם מבוגר שמועך ממקום אמתי על ידי התלמידים ולא ממקום 'מזויף'. מורה שנותן ומביא עימו לשיעור ערכים ותקשורת מקרבת עם תלמידיו, גם ההוראה תהיה קלה לו יותר, עם פחות עימותים ועם יותר פעילות חווייתית, ללא 'איומים' בעונשים למיניהם וממקום שבגלל העובדה שיכבדו אותנו הם יהיו קשובים ויבינו את החשיבות של השיעור. כדאי 'לנצל' את המשאב הזה של המורה לספורט ומה שהוא מביא עמו, כן להשקיע ואפילו יותר בשיחות יומיומיות עם התלמידים, לפתח את ה'קליק' הזה בין המורה לתלמיד, לראות את התלמיד מעבר למה שאנו רואים על פניו בשיעור כי כל אחד זה עולם ומלואו. לא לוותר על כך כי ככל שנשקיע בקשר הבין אישי ההוראה בשבילנו תהיה קלה נעימה ומספקת עד מאוד כי כך בעצם ניצור משהו אחר בחווייה הזו.

בתהליך מחקר הפעולה למדתי כי אין לשפוט את התנהגות התלמידים כפי שהיא באה לידי ביטוי בשיעור. אומנם קשה מאוד במהלך שיעור שוטף עם 30 תלמידים ויותר להכיל ולהתייחס בדרך מעט שונה לבעיות המשמעת שצצות, אך עם כל הקושי יש לנסות ולהתקדם אט אט. במידה ונרצה 'לתקוף' את בעיות המשמעת בבת אחת ונרצה לשנות סדרי עולם ננחל כישלון מוחץ. עלי להחליט מה בעדיפות הראשונה שלי ועל מה אני לא מוותרת בשום פנים ואופן, לקחת כל פעם מקרה אחר עם תלמידה, להגיע לשורש העניין בתהליך ללא עיגול פינות, עם אורח רוח והרבה סבלנות ואז יגיע

השינוי אט אט - כל פעם עם תלמידה אחרת - כך גם יתר התלמידות בכיתה יבינו שיש דרך אחרת. בעקיפין אני אגיע גם לתלמידות האחרות שיראו כי טוב. לא לפחד להעז ולנסות למרות שאולי אקבל דעות מתנגדות מצוות המורים, כן להעז וכן לאתגר את עצמי כי עובדה שדברים אכן משתנים עם תקשורת אחרת. תקשורת מקרבת וראייה עמוקה שהתלמידות אינן רעות ואינן מתנהגות 'בכוונה' כלפי, זה לא אישי, זו הדרך שהן סיגלו לעצמן ופיתחו עם השנים, כי בעצם אף אחד עדיין לא שיקף להם והוכיח להן שיש וקיימת דרך אחרת שהיא מועילה שבעתיים! תמיד 'וויתרו' עליהם במהלך הדרך....

הבעיה בה בחרתי להתמקד בעצם כבר אינה בגדר בעיה, מפני שברגע שהתחלתי לחקור לעומקו של עניין התגלה לי עולם ומלואו על אותה תלמידה. לולא הדברים שביררתי ב'בדק בית' יסודי ומעמיק בכל מה שקשור לתלמידה הספציפית שבחרתי למחקר הפעולה, יכול להיות שלעולם לא הייתי מגלה ויודעת והייתי ממשוכה בשלי. כמובן שלא הייתי מתקדמת עם אותה תלמידה ולא הייתי מצליחה להגיע איתה לדיאלוג פורה, כי הרי היא ילדה שונה, בעלת קשיים אדירים ואין שום סיכוי שהיה יוצא משהוא אמיתי, מועיל ופורה בדינאמיקה שלה בשיעור ובטח לא באמפתיה שלי אליה. אילולי הקורס יכול להיות שהייתי בוחרת אחרת ולא מתעסקת אתה, כי בעצם זו לא תלמידה ש'מפוצצת' שיעורים להפך, זו תלמידה שנחבאת אל הכלים ותמיד רחוקה ובצד מכל יתר הבנות בכיתה. אין ספק שהיום א., התלמידה שעליה בחרתי לבצע את התהליך מרגישה יותר טוב גם בשיעורים שלי וגם בכלל בבית הספר. **התהליך שבעצם שתינו עברנו חולל דברים נפלאים לשתינו**, כל אחת מהמקום שלה כמובן.

הדימוי העצמי של התלמידה השתפר, יש לה תחושה טובה כעת בשיעור, בהפסקות אני רואה אותה יותר ויותר עם חברה ולעיתים גם שתי חברות, צוות המורים משתף אותי ומספר לי כי היא משתתפת יותר בכיתה והיא פחות סגורה מבעבר, מחייכת הרבה יותר פשוט טוב לה יותר. **מבחינתי** כאשר החלטתי להעז, להיות פתוחה יותר ולרצות להשקיע זמן בבעיה שלקחתי על עצמי לחקור ולבדוק, הדברים מקבלים זווית לגמרי אחרת פתאום נגלה עולם ומלואו, שבעצם אין סיכוי שהייתי יכולה לדעת אילו לא הייתי מבררת ובודקת לעומק, וכך לא היה מתבצע שום שינוי, לא אצלי ובטח לא אצל התלמידה. פה בעצם זה היה סוג של שיעור לחיים – לא לקחת את הדברים כמו שהם אלה לבדוק את המעבר, לא לפחד ולא לפקפק ביכולת שלי לעשות משהו שעדיין אף מורה לא עשתה ולא הצליחה למרות הפער מבחינת וותק וניסיון לא לתת לעצמי להיחסם. אני שמחה על התהליך שעברתי עם כל הקושי שהיה, והיה קושי. היה מורכב מאוד להגיע לתלמידה ולפצח אותה. עד כמה שניסיתי לא להיות ביקורתית ושיפוטית, היה לי לא פשוט, נאבקתי באיזה שהוא מקום עם עצמי, וללא ספק ברגע שבקורס דחקו אותי לפינה הייתי חייבת ל"שנס" מותניים ולהמשיך במרץ!

למורים לחנ"ג אני בעצם ממליצה לא להיבהל, נכון זה לא גן של שושנים אבל אם לוקחים את העבודה הזו ואת המעמד כסוג של שליחות אפשר להגיע לפסגות מאוד גבוהות, שבעבודה אחרת לא היינו מגיעים – למפגש עם עצמינו, ללמידה עלינו, דרך התלמידים שלנו, וכך בעצם לשדרג את עצמינו, וכמובן לייצר אצל התלמידים רגשות אחרים, חוויות אחרות בבית הספר, להעצים אותם וליצור דור אחר. כולם מדברים על הדור הזה, מה ייצא ממנו, דור שלא מקבל מרות, אינו פועל ע"פ ערכים, דור

עם פערים גדולים מאוד במעמדות ומצב סוציו אקונומי נמוך, לעומת ילדים שהכול מובן מאליו ללא מידות, ואנחנו כ-'רק' מורים לחנ"ג כן יכולים לשנות תפיסות, מידות וערכים.

אם רק נאמין בעצמינו ובדרך שלנו שבדרך ההוראה אנו חייבים לתת את הדעת ולשים משקל גבוה הרבה יותר לקשר הבין אישי שלנו עם התלמידים, לראות את היחיד בקבוצה, למצוא את הדרך להגיע לכל אחד ואחת מהם ולדעת שאנו עושים את המקסימום ואז גם נוכל להאריך זמן בהוראה שלנו וכן לקבל סיפוק גדול. אם כך נעשה "נחיה בשלום" עם עצמינו, ונדע באמת שעשינו שינוי. כל אחד יכול לעשות ואז הדברים ייראו אחרת, כי כך נוכל להשפיע במעגלים הקרובים והרחוקים כאחד. למשתתף בשנה הבאה אני מציעה ש...שיסתכל קדימה ויבין שהתהליך שאותו יעבור יקדם אותו ברמה האישית, יגרום לו להרגיש טוב יותר כשהוא מגיע לבית הספר. כך הוא יקבל משמעות גדולה יותר גם בקרב עצמו, תלמידיו, הקולגות שלו, ובכלל.

אני ממליצה שייקח כל מטלה ומטלה לתשומת לב מרבית ויאמר לעצמו שישתדל עד כמה שניתן לייצר את הכי טוב שיכול, מבלי לחפש קיצורי דרך כי אז בעצם לא יגיע לתוצאה המקסימאלית וחבל, שיתיעץ עם עמיתיו לקורס באם ניתקל בקושי ובעייה, שלא יתבייש לשאול כיוון שרק ככה יוכל להגיע לשורש הבעיה, לא להתייאש, להשתמש במרצה, גם אם נראה לו שהתשובות הן חד משמעיות, עדיין, כן להטיל ספק ולשאול שאלות חותכות.

זה בעצם הסיכוי לקבל מידע ולהתעסק בבעיות שיוכל לקבל מענה ושיתוף מקבוצה ומנחה שכולם חווים את אותו דבר. בזמן שבבית הספר לא תמיד נרגיש נוח לדבר באופן חופשי על נושא מסוים, נתבייש ממורים אחרים וכו', כאן בעצם יש לנו ליווי והנחיה וכדאי לנצל את המשאב הזה עד תום!! אין ספק שקורס מורים שנה א' היווה בשבילי קרש קפיצה של "מורה לחיים" ועם כל הקושי שהיה בדרך זה שווה את המאמץ וההתעקשות של מרכז הקורס ובעצם זה היה סוג של התגלחות על הניסיון והידע שלך, שאילולי נדרשתי לבצע קורס זה הייתי מגיעה לתובנות הללו לאחר הרבה מאוד "דם יזע ודמעות".

בנימה אופטימית זו אסיים ואומר לך תודה על ההזדמנות שנפלה בחלקי להיות חלק מקורס מורים שנה א'.